

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.	
ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ	21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH.....	27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
FERMER XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	32
Xakimov Zafar Ibragimovich	
IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O'RNI	38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi	
QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	44
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА	50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПЛЕКС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ	56
Халтурдиев Айтмурат Маратович	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI	64
Saatova Lolaxon Ergashevna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARI	71
Pulatov Abdullo	
MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	76
Axmedov Zafarjon Zokirjon	
МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ	80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O'ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA	92
Atamatov Abdusalil Salomovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHİYATINI BELGILOVCHI OMILLAR	97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To'rayev Qaxramon Zokirjonovich	

NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH	103
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi	
ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY	112
Kamilova Nargiza	
BO'LAJAK FIZIKA O'QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O'QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI	115
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOIIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI	130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI.....	135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	140
Yangiboev Rustam Berdiyrovich	
MINTAQA IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	145
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ.....	149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O'ZBEKISTONDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI	174
Safarova Muxabbat Radjabovna	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA'SIRI	178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI	186
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	190
Uralov Eliboy Omonovich	

DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG'I RIVOJLANISHINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	194
<i>Yembergenova Aynur Aydosbaevna</i>	
ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	201
<i>Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей</i>	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI	205
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE'MOLCHILAR TALABLARINI O'RGANISH	211
<i>D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA'SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILYI IMKONIYATLARI	217
<i>Atayev Jaxongir Erkinovich</i>	
KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH.....	221
<i>M.O.Yuldoshova</i>	
HUDUDNING "YASHIL IQTISODIYOT" ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI	226
<i>Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA SUV XO'JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR	231
<i>To'rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich, Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna</i>	
KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEKANIZMLARI	236
<i>Iminova Nargizaxon Akramovna</i>	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	241
<i>Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich</i>	
PAHTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA.....	249
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	253
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH	259
<i>Eshkarayev Bobir Chariyevich</i>	
QISHLOQ XO'JALIGIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING INNOVATSION USULLARI	265
<i>Tadjimirzayev Anvar Abduvoxiidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEKANIZMINING AMALIY TAHLILLARI.....	273
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА.....	280
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
O'ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O'RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI	287
<i>Sobitova Ra'no Solidjonovna</i>	

NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI.....	290
Mansurov Obid Zaynidinovich	
QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI	296
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI.....	300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELINING SEKTORLAR KESIMIDAGI RISKLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	306
Norova Nozima Nabiyeвна	
AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MODELLARI.....	312
Boboyev L Kadruxja Djuraxodjayeвich	
HUDUD EKSPORT SALOHİYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA RCA INDEKSIDAN FOYDALANISH.....	318
Xurramov Ramazon Allayor o'g'li	
СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ БРЕНДОВ В АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	325
Бобоев Л Кадрухжа Джураходжаевич	
HUDUDLARDA UY-JOY QURILISHI JARAYONINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI VA TAMOYILLARI.....	331
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li	
OYNALI FASAD TIZIMLARINI MONTAJ QILISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	339
Inamov Boxodir Nizamovich, Ozodxo'jayev G'aybulla Sherzodxo'ja o'g'li	
KLASSIK SHIFRLASH ALGORITMLARINING XUSUSIYATLARINI NEYRON TARMOQ ORQALI O'RGANISH.....	344
Davlatov Mirzo-Ulug'bek Bobir o'g'li, Allanov Orif Menglimuratovich, Turdibekov Baxtiyor Baxodir o'gli	
АЛГОРИТМ АДАПТАЦИИ ПАРАМЕТРОВ СИСТЕМ ИДЕНТИФИКАЦИИ ДИНАМИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ.....	350
Сидиков Исамиддин Хакимович, Алимова Гулчехра Рахимжоновна, Ибрагимов Беғовот Шералиевич	
ELEKTRON HUKUMATNING BARQAROR RIVOJLANISHI: QOZOG'ISTON VA O'ZBEKISTON TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI.....	355
Umarova Durdona Abdumannabovna	
UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	360
Aminova Naima Umar qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH.....	365
Davlatov Ulug'bek Baxodirovich	
HUDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQRISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI	370
Avliyaqulov Xudoyberdi	
O'ZBEKISTONDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASH DASTURLARIDA MAVJUD MUAMMOLAR.....	374
Xannarov Komiljon Karimovich	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATINING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINI MOTIVATSİYALASHGA OID TEXNOLOGIYALAR.....	380
Bekmurodov Navruz Ergashevich	

FORECASTING AND PROMISING DIRECTIONS OF INNOVATIVE INDUSTRIAL AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE KASHKADARYA REGION.....	393
Sattorov Shohruh	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПЫТАТЕЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРИЙ НА ОСНОВЕ РАСШИРЕННОЙ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОЙ МОДЕЛИ С ВЕСОВЫМИ КОЭФФИЦИЕНТАМИ.....	400
Загидуллина Карина Рафаиловна	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В РАЗВИТИИ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	405
Viktoriya Kan	
HUDUDLARDA SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARINI STATISTIK BAHOLASH.....	410
Nizomov Maxmud Minovarovich	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДОЛОГИИ SWOT-АНАЛИЗА ПРИ ФОРМИРОВАНИИ КОРПОРАТИВНОЙ СТРАТЕГИИ.....	414
Махмудов Суннатжон Абдужаббор ўғли	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI BOSHQARUVI STRATEGIYALARINI SAMARALI TASHKIL ETISH.....	419
Ubaydullayev Muhammadjon Abdusamad o'g'li	
TRANSFORMATSION YETAKCHILIK VA XODIMLARNING INNOVATSION XULQ-ATVORI: KORPORATIV TASHKILOTLARDA EMPIRIK TADQIQOT.....	423
Alimov Bobirjon	
EKSPORTBOP QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI QIYMAT ZANJIRIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	432
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li, G.M.Abdulxayeva	
ELEKTRON SAVDODA YASHIRIN IQTISODIY FAOLIYATNI QISQARTIRISHDA MOLIVAVIY NAZORAT MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	437
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MAMLAKAT INNOVATSION FAOLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLARNING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI.....	441
Azimov Bobir Fattohevich	
O'ZBEKISTON MAHALLIY BUDJETLARINING O'ZIGA XOSLIGI VA UNING DAROMAD MANBALARINI KUCHAYTIRISH MEKANIZMINING ROLINI OSHIRISH MASALALARI.....	445
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
DAVLAT OLIY TA'LIM MUASSALARIDA MOLIVAVIY MUSTAQILLIK SHAROITIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI.....	450
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
SIRKULAR IQTISODIYOT SOHASIDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	457
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA ETNOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	462
Kunnazarova Orazhan	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSION FAOLLIK MEKANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY JIHATLARI.....	468
Asadova Shaxzoda Zabikhillo qizi	
MINTAQA IMIJI VA INVESTITSIYA OQIMLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	472
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
INSON KAPITALI BARQAROR RIVOJLANISH MANBAI SIFATIDA.....	480
Alimova Oydin Baxtiyorovna	

STUDYING THE FACTORS INFLUENCING INNOVATIVE APPROACHES TO REGIONAL EXPORT EFFICIENCY	486
Qurbanov Feruz Baxramovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEKANIZMLARI	491
Xakimov Akbar Anvarovich	
XORIJIY DAVLATLARDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB QUVVATLASHNING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH XUSUSIYATLARI	496
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Atabayeva Mexribon Atabayevna	
ENHANCING LIQUIDITY MANAGEMENT EFFICIENCY IN JOINT-STOCK COMPANIES USING THE GEOMETRIC BROWNIAN MOTION (GBM) MODEL.....	503
Kurbonov Xayrilla	
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	508
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
YOSHLAR BANDLIGI VA JINOYATCHILIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI TAHLIL QILISH (O'ZBEKISTON MISOLIDA).....	514
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ	520
Зарекеев Ажинияз Абатович	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	527
Некова Фатима Борисовна	
DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINI MODERNIZATSIYA QILISH VA LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	533
Kenjaev Ikrom Ergashboevich	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARNING XALQARO AHAMIYATI.....	536
Siddikov Anvarbek Mamasoliyevich	
“SANOAT 5.0 VA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI”	540
Lutpidinov Shuxrat Zakirdjanovich	
REINVENTING MANAGEMENT SYSTEMS TO DRIVE EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	545
Kodirov Bekzod Khomidjonovich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIVAVIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SHAKLLARI.....	549
Primova Dilafuz To'liqinovna	
TO'QIMACHILIK SANOATINING MILLIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	556
Shoyimov Adiz Sadredinovich	
ISHLAB CHIQARISH KLASTERLARINING HUDUDIY INNOVATSION RIVOJLANISHGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	564
Turaeva Nargiza Rustamovna	
SAMARQAND VILOYATIDAGI HUDUDIY OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA RESURS SALOHİYATINI INTEGRATSİYALASHGAN BAHOLASH METODLARI TAHLILI.....	570
Meliboyev Ibrohim	
VIDEO-ANALITIKA ASOSIDA YONG'IN XAVFSIZLIK TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI	575
Shermuhhammad Mo'minov, Tojimirzayeva Xayrixon Abdushukur qizi	

DEVELOPMENT OF «GREEN» AGRICULTURAL SERVICES IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	580
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
NAMANGAN VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARINING HUDUDIY IXTISOSLASHUV DARAJASI	586
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
ELEKTR TA'MINOTIDAGI UZILISHLAR TUFAYLI YUZAGA KELADIGAN BEVOSITA VA BILVOSITA IQTISODIY YO'QOTISHLARNI HISOBLASH METODOLOGIYASI.....	593
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	598
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ 3.0: ПЕРЕХОД К ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ НАЛОГОВЫМ СИСТЕМАМ В УЗБЕКИСТАНЕ И СТРАНАХ СНГ	604
Дамир Рустамович Абдулов	
KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIGA HUDUDIY SALOHİYAT TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA MAHALLIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINING INTEGRATSIYALASHGAN TAHLILI.....	609
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
AVTONOM ROBOTLASHGAN TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISH UCHUN HARAКATNI QAYD ETISH MA'LUMOTLARIGA ASOSLANGAN RAQAMLI EGIZAK PLATFORMASI	614
Fazluddin Xusnuddinov Zuxruddin o'g'li, Jamshid Inoyatxodjayev Shuxratullayevich, Jasurxo'ja Xolxo'jayev Muxtor o'g'li	
HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNING O'RNI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA.....	620
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
IPO O'TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLAR ASOSIDAGI TAHLIL VA O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR	626
Sabirova Nozima Normat qizi	
YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA AMALIYOTGA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	630
Meliqo'ziyeva Dilrabo Muxitdin qizi	
A CROSS-SECTIONAL ANALYSIS OF GLOBALIZATION, EDUCATION, AND TECHNOLOGY'S IMPACT ON IQ LEVELS ACROSS 63 COUNTRIES WORLDWIDE	635
Bahodirova Durdonaxon Tolib kizi, Abdullaxonova Dinora Xursandbek qizi	
DAVLAT BOSHQARUVIDA INVESTITSIYALARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	641
Zavkiddinov Bobur Botirovich	
ANALYTICAL MODELING AND MATLAB-BASED SIMULATION OF A LINEAR ELECTROMAGNETIC ENERGY HARVESTER WITH A TOROIDAL MAGNETIC CORE	645
Abdullayev Mahmudjon Muhammadovich, Sobirov Shohjaxon G'anijon o'g'li	
JAHOH NEFT-GAZ KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY STRATEGIYALARI	655
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
MINTAQAVIY TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH KLASTERLARINI JORIY QILISH MEXANIZMLARI	662
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
TIJORAT BANKLARIDA ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINI JORIY ETISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR.....	670
Abdusamatov Mamayusup Qulmonovich	
INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	677
Pirmatova Farangiz Ma'rufjonovna	

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ АКТИВОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ	681
Г. Ч. Джавлиев	
TABIYIY POLIMER ASOSIDA ISHLAB CHIQILGAN BIO-MEMBRANALAR YORDAMIDA ICHIMLIK SUVINI TOZALASHNING ENERGIYA TEJAMKOR USULLARINI YARATISH	685
Ayubova Indiraxon Xamidovna, Ungarova Sohiba Isomiddinovna	
SSIQLIKAKKUMULYATORIDA FAZAVIY O'ZGARUVCHI MATERIALNI HISOBLASH GIDRODINAMIKASI USULLARIDAN FOYDALANIB MODELLASHTIRISH ORQALI TADQIQ QILISH	694
Mirzayev Mirfaz Salimovich, Hikmatov Behzod Amonovich, Sharifova Madina Sherali qizi	
BEVOSITA VA BILVOSITA SOLIQQA TORTISHNI EVOLYUTSION SHAKLLANISHINING NAZARIY VA HUQUQIY TAKOMILLASHUVI	700
Qodirov Bahodir Quدراتovich	
A NEW VOCATIONAL PERSONALITY THEORY IN THE CHINESE CULTURAL CONTEXT: THEORETICAL CONSTRUCTION OF THE WBCP TEN-DIMENSIONAL MODEL	705
Wang Biao	
MINTAQA TURIZM SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH OMILLARI KONTSEPTSIYASI.....	715
Q.A. Musaxanov	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT KLASTERLARI RIVOJLANISHINING TO'GRIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALAR OQIMIGA TA'SIRI VA EMPIRIK TAHLILI.....	719
Ollokulova Feruza Mansurovna, Noraliyeva Gavhar Murodkulovna	
KAOLIN RUDALARINI BOYITISHNING SAMARALI USULLARINI ILMIY ASOSDA TADQIQ ETISH	724
Ro'ziyev Ulug'bek Mamarasulovich, Xojiyeva Muxlisa Obid qizi, Saidaxmedov Aktam Abdisamiyevich	
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА И ПРЕДЛОЖЕНИЕ НОВЫХ МЕТОДОВ	731
Зафарбек О. Каюмов	
INVESTITSİYALARNI OSHIRISH ASOSIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI	737
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
MAHALLIY BUDJET XARAJATLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI	745
Murabdullayev Abdulatif Baxtiyor o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH	749
G'ulamov Musurmon Sayfulla o'g'li	
MAJOR TRENDS AND THE DEVELOPMENT OF NEW INSURANCE PRODUCTS OFFERED BY COMMERCIAL BANKS	753
Rasulova Parizod Shuhrat qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA RISK BOSHQARUVINING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	757
Jaloldinov Abdurahmon Olimovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLARI	761
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
RAQAMLI MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA SOTISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	767
Abduxalilova Laylo Tuxtasinovna	
OPPORTUNITIES AND CHALLENGES OF STARTUP LAUNCHING IN UZBEKISTAN	774
Usmonkhujaeva Nigina G'ofur qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY ISTIQBOLLARI VA BOSHQARUV YONDASHUVLARI	779
Umarova Nilufar Abdukaxor qizi	

KANADANING IJTIMOIIY SUG'URTA TIZIMI783
Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li

KANADANING IJTIMOIIY SUG'URTA TIZIMI

Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Iqtisodiyot va menejment kafedrasida katta o'qituvchisi, PhD

n.javliev@tsue.uz

ORCID: 0009-0006-4758-4594

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqola Kanadaning ijtimoiy sug'urta tizimini tizimli ravishda tahlil qiladi. Maqolada ushbu tizimning asosiy tarkibiy qismlari — pensiya ta'minoti, bandlik sug'urtasi, nogironlik bo'yicha nafaqalar va sog'liqni saqlash tizimi — ularning evolyutsiyasi, moliyalashtirish mexanizmlari hamda samaradorligi nuqtai nazaridan o'rganiladi. Kanadaning liberal farovonlik modeli doirasida shakllangan ijtimoiy sug'urta tizimi daromadlarni qayta taqsimlash, qashshoqlikni kamaytirish va aholi salomatligini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, tizimda ayrim zaif guruhlarini qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish, mehnat bozorida o'zgarishlarga moslashish va islohotlarni izchil davom ettirish zarurati mavjud. Maqolada so'nggi tadqiqotlar va statistik ma'lumotlarga asoslanib, Kanadaning ijtimoiy sug'urta tizimining kuchli va rivojlantirilishi lozim bo'lgan jihatlari, shuningdek, COVID-19 pandemiyasi davrida amalga oshirilgan vaqtinchalik chora-tadbirlar va ularning tizimga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Kanada, ijtimoiy sug'urta, pensiya tizimi, bandlik sug'urtasi, nogironlik nafaqalari, liberal farovonlik modeli, COVID-19.

Abstract. This scientific article provides a systematic analysis of Canada's social insurance system. The article examines the main components of this system—pension provision, employment insurance, disability benefits, and the healthcare system—from the perspectives of their evolution, financing mechanisms, and effectiveness. Formed within the framework of Canada's liberal welfare model, the social insurance system plays an important role in income redistribution, poverty reduction, and improving public health. At the same time, the system continues to require stronger support for certain vulnerable groups, adaptation to labor market changes, and further reforms. Based on recent research and statistical data, the article analyzes the strengths and areas for further improvement within Canada's social insurance system, as well as the temporary measures implemented during the COVID-19 pandemic and their impact on the system.

Keywords: Canada, social insurance, pension system, employment insurance, disability benefits, liberal welfare model, COVID-19.

Аннотация. Данная научная статья представляет систематический анализ системы социального страхования Канады. В статье рассматриваются основные компоненты этой системы — пенсионное обеспечение, страхование по занятости, пособия по инвалидности и система здравоохранения — с точки зрения их эволюции, механизмов финансирования и эффективности. Сформированная в рамках либеральной модели благосостояния Канады, система социального страхования играет важную роль в перераспределении доходов, сокращении бедности и улучшении здоровья населения. В то же время сохраняется необходимость усиления поддержки отдельных уязвимых групп, адаптации к изменениям на рынке труда и последовательного продолжения реформ. Основываясь на последних исследованиях и статистических данных, в статье анализируются сильные стороны и направления дальнейшего совершенствования системы социального страхования Канады, а также временные меры, принятые в период пандемии COVID-19, и их влияние на систему.

Ключевые слова: Канада, социальное страхование, пенсионная система, страхование по занятости, пособия по инвалидности, либеральная модель благосостояния, COVID-19.

KIRISH

Kanada ijtimoiy sug'urta tizimi mamlakat ijtimoiy siyosatining asosiy ustunlaridan biridir. Xalqaro miqyosda Kanada yuqori daromadli mamlakat sifatida e'tirof etilsa-da, ijtimoiy himoyaga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmi bo'yicha boshqa rivojlangan davlatlar orasida o'rta darajada turadi. Bu holat Kanadaning liberal

farovonlik modeli deb ataladigan yondashuvini aks ettiradi. Mazkur modelda davlat tomonidan kafolatlangan universal nafaqalar nisbatan cheklangan bo'lib, bozor mexanizmlari va xususiy sug'urta institutlariga ham muhim o'rin beriladi.

Kanada aholi farovonligini oshirishga qaratilgan ko'plab ijtimoiy dasturlarni taklif etadi. Ushbu dasturlar fuqarolarning moliyaviy, shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy farovonligini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Kanadaning doimiy aholisi hamda ayrim toifadagi migrantlar ushbu ijtimoiy dasturlardan foydalanish imkoniyatiga ega. Mamlakatda federal, provinsiya yoki hududiy, shuningdek, munitsipal darajadagi davlat jamg'armalari va turli ijtimoiy dasturlar faoliyat yuritadi. Ayrim dasturlar butun Kanada bo'ylab bir xil shaklda amal qilsa, boshqalari hududlarga qarab nomi va tashkiliy tuzilishi bilan farqlanadi. Tarixan kanadaliklar ijtimoiy yordamni asosan cherkovlar va oila institutlari orqali olgan bo'lsalar, Ikkinchi jahon urushidan keyin ijtimoiy dasturlar davlat siyosatining muhim tarkibiy qismiga aylandi va mavjud tizimlar yanada kengaytirildi.

Ijtimoiy dasturlarning ikkita asosiy turi mavjud: birinchisi — daromadga asoslangan dasturlar, ikkinchisi — xizmatlarga asoslangan dasturlar. Daromadga asoslangan yordam dasturlari fuqarolarga farzandli bo'lganda, kasallanganda yoki ishsiz qolganida davlat tomonidan nafaqalar ajratilishini nazarda tutadi. Bunday dasturlar qatoriga ish haqini sug'urtalash bo'yicha imtiyozlar, oilaviy nafaqalar va ijtimoiy nafaqalar kiradi.

Xizmatlarga asoslangan ijtimoiy dasturlar esa shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy farovonlikni qo'llab-quvvatlaydigan sog'liqni saqlash, uy-joy va ta'lim kabi xizmatlarni o'z ichiga oladi. Ushbu dasturlarning ayrimlari jismoniy shaxslarga grant yoki chegirma shaklida bir martalik to'g'ridan-to'g'ri to'lovlarni ham taqdim etadi. Jismoniy shaxslar daromadga asoslangan yordam dasturlari va xizmatlarga asoslangan ijtimoiy dasturlardan foydalanishlari uchun federal hukumat tomonidan beriladigan ijtimoiy sug'urta raqamiga ega bo'lishlari lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Daniyalik mashhur olim Gøsta Esping-Andersen tomonidan taklif qilingan farovonlik davlatlari tipologiyasiga ko'ra, Kanada liberal farovonlik modelining tipik vakili hisoblanadi. Ushbu model quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

1. Means-tested yordam — ijtimoiy nafaqalar asosan eng kam ta'minlangan fuqarolarga yo'naltiriladi;
2. Modest universal transfers — universal nafaqalar hajmi nisbatan cheklangan bo'ladi;
3. Xususiy sug'urta va bozor mexanizmlariga tayanch — davlat asosan bozor mexanizmlari yetarli natija bermagan holatlarda faolroq ishtirok etadi [1].

Kanada tizimida ushbu xususiyatlar yaqqol namoyon bo'ladi. Masalan, qarilik nafaqalarining asosiy qismi aholining kam ta'minlangan qatlamlariga yo'naltirilgan bo'lib, ularning miqdori daromad darajasiga qarab farqlanadi. Shu bilan birga, Canada Pension Plan ish haqiga asoslangan majburiy jamg'arma mexanizmi sifatida faoliyat yuritadi.

Kanadalik akademik va ijtimoiy ekspert John Myles Prince ta'kidlaganidek, Kanada "xalqaro miqyosda ijtimoiy himoyaga o'rtacha darajada sarmoya kirituvchi davlat" hisoblanadi. Bu holat liberal farovonlik modelining muhim xususiyatini aks ettiradi: bir tomondan, davlat qashshoqlikni kamaytirish va ijtimoiy adolatni ta'minlash majburiyatini o'z zimmasiga oladi, ikkinchi tomondan esa, ushbu vazifalarni amalga oshirish uchun ajratiladigan resurslar nisbatan cheklangan bo'ladi [2].

Patrice Marier va Pavusa ta'kidlashicha, pensiya tizimi oldida bir qator muhim vazifalar turibdi. Birinchidan, OAS va GIS indeksatsiya mexanizmlari tufayli ayrim pensionerlarning daromadlari qashshoqlik chegarasiga yaqinlashmoqda. Ikkinchidan, Alberta provinsiyasining o'zining mustaqil pensiya tizimini yaratish tashabbusi Canada Pension Plan kelajagi bo'yicha yangi munozaralarni yuzaga keltirmoqda. Uchinchidan, gender, immigratsiya holati va mahalliy xalqlarga mansublik kabi omillar pensiya natijalarida sezilarli tafovutlarni keltirib chiqarmoqda [3].

Kanadaning bandlik sug'urtasi tizimi ishsiz qolgan fuqarolarga vaqtinchalik daromad qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi. Tizim ish beruvchilar va xodimlarning majburiy badallari asosida moliyalashtiriladi. Biroq, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, EI tizimi ayrim zaif guruhlar, ayniqsa norasmiy bandlikda ishlovchi ayollar uchun qo'shimcha qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini talab qiladi.

COVID-19 pandemiyasi davrida EI tizimining ayrim cheklovlari yaqqol namoyon bo'ldi. Pandemiyaning dastlabki bosqichida ko'plab ishchilar, ayniqsa vaqtinchalik va norasmiy shartnomalar asosida ishlovchilar, EI nafaqalaridan to'liq foydalana olmadilar. Bunga javoban Kanada hukumati Canada Emergency Response Benefit kabi vaqtinchalik chora-tadbirlarni joriy qildi, bu esa tizimni yanada moslashuvchan qilish zaruratini ko'rsatdi.

Weber o'zining nufuzli tadqiqotida ish haqiga asoslangan nogironlik sug'urtasining murakkab xususiyatlarini tahlil qiladi. Bir tomondan, ushbu sug'urta mexanizmi nogiron bo'lib qolgan ishchilarga daromad kafolatini ta'minlaydi va bu ijtimoiy xavflarni boshqarishning samarali usuli hisoblanadi. Weber ta'kidlashicha, Canada Disability Benefit Act ushbu masalalarni yumshatishga qaratilgan muhim qadamdir. Mazkur qonun ish tarixidan qat'i nazar, barcha nogiron fuqarolarga asosiy daromad kafolatini taqdim etishni maqsad qilgan [4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, statistik guruhlash, ekspert baholash, ilmiy abstraksiya hamda boshqa ilmiy-tadqiqot usullari keng qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xizmatlarga asoslangan ijtimoiy dasturlar shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy farovonlikni qo'llab-quvvatlaydigan sog'liqni saqlash, uy-joy va ta'lim kabi xizmatlarni qamrab oladi. Ushbu dasturlarning ayrimlari jismoniy shaxslarga grant yoki chegirma shaklida bir martalik to'g'ridan-to'g'ri to'lovlarni ham taqdim etadi. Jismoniy shaxslar daromadga asoslangan yordam dasturlari va xizmatlarga asoslangan ijtimoiy dasturlardan foydalanishlari uchun federal hukumat tomonidan beriladigan ijtimoiy sug'urta raqamiga ega bo'lishlari lozim.

Daromadga ko'maklashuvchi ijtimoiy dasturlar quyidagilardan iborat:

1. Mehnatni sug'urtalash bo'yicha imtiyozlar. Bandlikni sug'urtalash dasturi fuqarolarga kutilmagan ish yo'qotilishi, kasallik yoki jarohat olish holatlarida vaqtinchalik moliyaviy yordam ko'rsatadi. Agar ishchilar o'z aybisiz ishdan bo'shatilsa, ular doimiy nafaqa olish uchun murojaat qilish huquqiga ega bo'ladi. Shuningdek, agar ishchilar kasallik yoki jarohat tufayli ishlay olmasalar, ular kasallik bo'yicha nafaqa olish imkoniyatiga ega.

2. Ishchilarga kompensatsiyalar. Kanadada ishchilarga kompensatsiya to'lash bo'yicha kengashlar hududlardagi mehnat faoliyatini tartibga soladi. Ushbu agentliklar ish joyida shikastlanish yoki kasallikka uchragan ishchilarga sug'urta qoplamasini taqdim etadi. Mazkur tizim ish beruvchilar tomonidan moliyalashtiriladi.

3. Oilaviy imtiyozlar. Mehnatni sug'urtalash dasturi homiladorlik yoki bola parvarishi sababli ishdan vaqtincha ketgan ishchilarga moliyaviy yordam beradi. Yangi tug'ilgan yoki asrab olingan bolani parvarish qilish uchun ish faoliyatini vaqtincha to'xtatgan ota-onalar onalik yoki ota-onalik ta'tili bo'yicha nafaqa olish uchun murojaat qilishlari mumkin. Ushbu ta'tilni ota-onalar o'rtasida taqsimlash imkoniyati ham mavjud.

Mehnatni sug'urtalash dasturi, shuningdek, jiddiy jarohatlangan, kasallikka uchragan yoki uzoq muddatli parvarishga muhtoj bo'lgan oila a'zolariga qarash uchun ish joyini tark etadigan ishchilarga g'amxo'rlik qilish bo'yicha imtiyozlarni ham taqdim etadi.

Avval "Oilaviy nafaqa" deb nomlangan Kanada bolalar nafaqasi 18 yoshga to'lmagan farzandlari bo'lgan oilalarga oylik to'lov shaklida beriladi. Federal hukumat ushbu nafaqa miqdorini aniqlash uchun oilaning daromad solig'i deklaratsiyasidagi ma'lumotlardan foydalanadi. Kanada bolalar nafaqasi soliqqa tortilmaydi va u bola nogironligi bo'yicha qo'shimcha nafaqani ham o'z ichiga olishi mumkin. Bola nogironligi bo'yicha nafaqa 18 yoshga to'lmagan, aqliy yoki jismoniy faoliyatida jiddiy cheklovlarga ega bo'lgan bolalari bor oilalarga beriladi.

4. Davlat pensiyalari. Old Age Security (OAS) dasturi 65 yosh va undan katta bo'lgan kanadaliklarga, ular ishlagan yoki ishlamagan bo'lishidan qat'i nazar, har oyda to'lanadi. Ushbu to'lov pensiya sifatida beriladi. OAS dasturi federal hukumatning soliq tushumlari hisobidan moliyalashtiriladi. Fuqaro oladigan OAS pensiyasining miqdori uning 18 yoshdan keyin Kanadada qancha vaqt yashaganiga bog'liq.

Kanada Pensiya Rejasi esa kanadaliklar va ularning oilalariga pensiya, nogironlik yoki vafot holatlarida daromadning bir qismini qoplash uchun mo'ljallangan oylik to'lovlarni nazarda tutadi. Ishlayotgan fuqarolar ushbu rejaga muntazam ravishda badal to'lab boradilar. Québec provinsiyasi esa o'zining alohida Québec Pensiya Rejasini yuritadi.

Kanada Pensiya Rejasi "omon qolgan shaxs nafaqasi"ni ham taqdim etadi. Mazkur nafaqa vafot etgan shaxsning turmush o'rtog'i yoki qonuniy sherigiga to'lanadi. Shuningdek, og'ir nogironlikka ega va ishlash imkoniyati cheklangan 65 yoshgacha bo'lgan ishchilar nogironlik bo'yicha nafaqa olish huquqiga ega.

5. Daromadlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari. Daromadlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari moliyaviy yordamga muhtoj fuqarolarga ko'mak beradi hamda ularning bandligini oshirishga xizmat qiladi. O'zini o'zi boqish imkoniyatiga ega bo'lmagan shaxslar uchun ushbu mablag'lar muhim daromad manbai hisoblanadi.

Mazkur dasturlar provinsiya va hududlar tomonidan boshqariladi. Ularning nomlanishi turlicha bo'lib, masalan, "Ijtimoiy yordam" (NB, ON, QC, PE, YT), "Bandlik va daromadga yordam" (MB), "Daromadga yordam" (BC, NU, NS, NT) hamda "Daromadlarni qo'llab-quvvatlash" (AB, NL, SK) kabi shakllarda yuritiladi.

Fuqarolar ish izlayotgan davrda ham ushbu ijtimoiy to'lovlarni olish imkoniyatiga ega. Daromadlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bunga kasb tanlash bo'yicha maslahatlar, o'quv kurslari va turli kanallar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kiradi.

6. GST/HST kreditlari. Tovar va xizmatlarga soliq yoki muvofiqlashtirilgan savdo solig'i (GST/HST) kreditlari har chorakda to'lanadigan mablag' bo'lib, u kam va o'rta daromadli kanadaliklarga taqdim etiladi. Ushbu to'lov har yili to'lanadigan GST yoki HSTning bir qismini yoki to'liq hajmini qoplashga yordam beradi.

GST/HST kreditini olish uchun fuqarolar har yili, daromad olgan yoki olmaganligidan qat'i nazar, soliq deklaratsiyasini topshirishlari lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kanada ijtimoiy sug'urta tizimi liberal farovonlik modelining o'ziga xos va murakkab namunasi hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, tizim o'zining asosiy maqsadi — fuqarolarni asosiy ijtimoiy xavflardan himoya qilish — bo'yicha sezilarli natijalarga erishgan bo'lsa-da, XXI asrning demografik, iqtisodiy va texnologik o'zgarishlariga moslashishda qo'shimcha islohotlarni talab qilmoqda.

Birinchiidan, tizimning asosiy kuchli tomonlari uning universalligi va qashshoqlikka qarshi samaradorligidir. Old Age Security (OAS) va Guaranteed Income Supplement (GIS) kabi dasturlar keksa fuqarolar o'rtasida qashshoqlik darajasini sezilarli darajada kamaytirgan. Canada Pension Plan (CPP) esa moliyaviy jihatdan barqaror va ishonchli mexanizm sifatida faoliyat yuritmoqda. Shu bilan birga, universal sog'liqni saqlash tizimi — Medicare — fuqarolarning tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirgan.

Ikkinchiidan, tizimning rivojlantirilishi lozim bo'lgan jihatlari ham mavjud. Norasmiy bandlik, vaqtinchalik ish shartnomalari va gig-iqtisodiyotning kengayishi tufayli ayrim fuqarolar ijtimoiy sug'urta qamrovidan chetda qolmoqda. Ayniqsa, ayollar, immigranlar, mahalliy xalqlar va nogiron fuqarolar uchun qo'shimcha qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarur. COVID-19 pandemiyasi ushbu yo'nalishlarda tizimni yanada takomillashtirish ehtiyojini yaqqol ko'rsatdi va favqulodda chora-tadbirlarning joriy etilishiga turtki bo'ldi.

Uchinchiidan, so'nggi islohotlar — jumladan, Kanada Nogironlik Nafaqasi To'g'risidagi Qonun, dental sug'urtaning joriy etilishi va pandemiya davridagi vaqtinchalik dasturlar — tizimning o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyatiga ega ekanligini namoyish etmoqda. Biroq, ushbu o'zgarishlarni yanada tizimli va uzoq muddatli asosda rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. Avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish (ADM) va sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarining joriy etilishi esa yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda, shaffoflik, algoritmik adolat va fuqarolarning huquqlarini himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratishni talab qiladi.

Kanada ijtimoiy sug'urta tizimi o'zining tarixiy vazifasini samarali bajarmoqda, biroq o'zgaruvchan mehnat bozori va ijtimoiy tuzilma sharoitida yangi yondashuvlarni talab qiladi. Kelgusi islohotlar quyidagi yo'nalishlarda olib borilishi maqsadga muvofiq:

1. Universal asosiy daromad (basic income) konsepsiyasini chuqur o'rganish va amaliy jihatdan baholash;
2. Nogironlik nafaqalarini ish tarixidan qat'i nazar, barcha fuqarolarni qamrab oladigan tizimga bosqichma-bosqich aylantirish;
3. Sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanishda mustaqil nazorat, shaffoflik va fuqarolar manfaatlarini himoya qiluvchi mexanizmlarni shakllantirish.

Ushbu chora-tadbirlar amalga oshirilsa, Kanada ijtimoiy sug'urta tizimi nafaqat o'z samaradorligini saqlab qoladi, balki ijtimoiy tenglik va barqarorlikni yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton: Princeton University Press.
2. Prince, M.J. (2025). Providing Public Income Support May Advance Public Health: Recent Federal Policy Developments in Canada's Social Safety Net. In *Handbook on the Social Determinants of Health* (pp. 141–152). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
3. Marier, P., & Pavusa, H. (2025). Public Pensions. In D. Béland, R. Mahon, & A. Smith (Eds.), *The Oxford Handbook of Social Policy in Canada*. Oxford: Oxford University Press.
4. Weber, M.C. (2024). Resolving the Paradox of Payroll-Tax-Based Social Insurance for Disability: Lessons from the Canada Disability Benefit Act. *Osgoode Hall Law Journal*, 61(2), 515–539.
5. Béland, D., Mahon, R., & Smith, A. (Eds.). (2025). *The Oxford Handbook of Social Policy in Canada*. Oxford: Oxford University Press.
6. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). *Society at a Glance 2024: OECD Social Indicators*. Paris: OECD Publishing.
7. Government of Canada. (2024). *Canada Pension Plan Annual Report*. Ottawa.
8. Government of Canada. (2024). *Employment Insurance Monitoring and Assessment Report*. Ottawa.
9. Canadian Institute for Health Information. (2024). *National Health Expenditure Trends*. Ottawa.
10. Banting, K., & Myles, J. (2015). *Inequality and the Fading of Redistributive Politics*. Vancouver: UBC Press.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100